

Bjørn Andersen

Albansk Almanak

2001

Albanien, Kosóva
og lidt om Makedonien, Serbien
og Montenegro

Bind 1

Albansk historie # 7-8-9

ISBN 87-90722-15-9 (samlet)

ISSN 1600-5805

BA FORLAG • SØBORG 2002

© BA Forlag, Søborg, København.

1. udgave, 1. oplag - September 2002.

ISBN 87-90722-15-9 (Samlet = bd. 1, bd. 2, bd. 3 og CD-udgave)

ISBN 87-90722-11-6 (Bd. 1)

ISBN 87-90722-12-4 (Bd. 2)

ISBN 87-90722-13-2 (Bd. 3)

ISBN 87-90722-14-0 (CD)

ISSN 1600-5805 (Albansk Almanak)

ISSN 1600-5791 (Albansk Historie)

Albansk Almanak

En *Almanak* var *oprindelig* en kalenderbog der oplyste om årets gang på Himmelen og på Jorden, - men som årene gik ændrede genren karakter.

Salmonsens skriver, 'at Almanakkerne ofte indhæftedes som Tillæg til Salmebøger og ledsagedes af korte Leveregler, astrologiske Bemærkninger, *prognostica* om Krig og Fred - og Konstellationer for de Personer, som er fødte under et Himmeltegn'.

Kalenderdelen blev dog mere og mere en biting, idet 'Pladsen optoges af Anekdoter, Digte og Underretninger af forskellig Natur'.

Det blev samtidig en temmelig udbredt opfattelse at Almanakhistorier måtte tages *med et gran salt* - eller med *mere* end dét.

Albansk Almanak er lidt af hvert, dog ikke en egentlig kalenderbog, men den fortæller om årets gang på Balkan - og om nogle af de personer der er centrale.

Selv om *Almanakken* forsøger at være *objektiv* og at *dele Sol og Vind lige* -, så har der givetvis indsneget sig *ting*, der ikke holder for en nærmere betragtning.

Eftertryk eller kopiering kun efter gældende regler. Dette gælder også edb-mæssig udnyttelse.

Er du i tvivl om hvad du må, kan du altid sende en mail.

BA FORLAG

Bjørn Andersen

Valdemars Allé 63

2860 Søborg

E-mail: post@bjoerna.dk

Webside: www.bjoerna.dk

Indholdsfortegnelse

FORBEMÆRKNINGER	11
Indledning	11
Links	12
Tak. Supplerende materiale	12
Fejl og mangler	12
Bemærkninger om stavemåde og tegnsætning	12
Stavningen af Serbiske og Albanske navne	13
Datoerne	13
FORSØG PÅ AT FÅ EN SMULE OVERBLIK	14
Kosóva: Forudsætninger for en »løsning« [0101]	14
Albanien: Så skete det ... <i>Reformisterne</i> er krøbet ud af skabet [010120-010125]	14
Kosóva: Raçak? [010126]	15
Albanien: Dr Berisha i Washington. Skifter Amerikanerne kurs? [010126]	17
Kosóva: Busattentatet [020216 ff]	18
Makedonien: Razim & Ramadan Koraci [0103 ultimo]	20
Stor-Albanien? [010329]	21
» <i>Danskeren</i> « og Slobodan Miloševic [010422]	21
Danmark: Sort og Hvidt. Forsvarschefen [010424]	23
Kina - USA. Debat i - og uden for - » <i>Morgenavisen Jyllands-Posten</i> « [0104-0105]	23
Danmark: Om at føre en debat [010501]	23
Makedonien: En artikel, en kommentar og en brevveksling [010510 ff]	24
Øst-Kosóva: Heroin og smørbløde håndtryk [010523]	29
Slobodan Miloševic udleveres til ICTY på <i>Vidovdan</i> [010628]	30
Serbien / Montenegro: BAT feelings? [010824 ff]	30
USA: Terrorangrebet på New York og Washington [010911]	31
Albanien: Nyttig eller unyttig opposition? [010928]	31
BALKAN. GENERELLE EMNER	32
Generelt / overordnet. FN. G-8	32
OSCE. Konfliktløsning	35
Europarådet	35
EU	36
EU-Kommissær Chris Patten om EUs Balkan-strategi [010710]	36
NATO	42
Lord Robertson's tale i Royal Institute of International Affairs [010611]	43
Lord Robertson: Musketéreden [011004]	45
Andre taler af Lord Robertson	46

Kort over Albanien	47
ALBANSKE TEMAER	47
Rejseindtryk	47
Vejret. »Elementerne«. Naturen. Biodiversitet	48
Kronologien	49
Albanske mærkedage	54
Historien	55
Politiske forhold. Offentlige sektor	56
Regeringen <i>ultimo</i> 2001	56
ICG tager pulsen	68
Parlamentsvalget 010624 + omvalg i mange kredse	75
OSCE/ODIHR udtaler sig om første valgrunde	76
De 100 Kredsmandater	82
De 40 Proportionelle Mandater	84
Den samlede fordeling af de 140 Mandater:	85
Regeringen September 2001	90
De Internationales endelige rapport om Parlamentsvalget	93
OSCE projekt om reformering af Parlamentsarbejdet	112
Ombudsmanden	116
Udenrigske relationer; besøg; støtte udefra	116
Interview e Z. Jorgen Grunnet, Përfaqësues Special i Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës, dhënë gazetës » <i>Shekulli</i> « [010329]	120
Lord Robertson at the Albanian Atlantic Association Tirana, Albania 17 May 2001 ...	122
Stabilitetsfondsprojekter i Albanien	126
»Vennernes« baggrundsbeskrivelse [010314]	128
EU vil forhandle stabilisation-association agreement med Albanien [010611]	131
The EU's relations with Albania: June 2001	132
»Indskud: »De Internationale« og »Nettet« Sommeren 2001	136
Udenrigshandel og turisme	139
Økonomi. Privatisering. Banker. Handel. Hoteller. Byggeri. Leveforhold. Forbrug.	140
Året 2000 - Oversigt fra <i>Bank of Albania</i>	140
Privatiseringen af <i>Savings Bank</i> . Dekret, vilkår, procedure, baggrundsmateriale ...	143
Indkomst. Forbrugsmønster. Boligforhold	153
Jorden	154
Infrastruktur. El (incl. vandkraft)	154
Infrastruktur. Vand	159
Infrastruktur. Trafik (veje, broer, jernbaner, færger, luftfart). Havne og lufthavne	161
Investments in transportation infrastructure fra: » <i>STRAIGHT</i> «	164
At køre med tog i Albanien	166

Infrastruktur: Telefoni med videre	168
Udvinding. Krom, olie, marmor med videre	169
Produktion. Landbrug, biavl, skovbrug, fiskeri, industri m.v.	171
Befolkningen. Legale / illegale Vandringer. Børns forhold	174
Grænseovergangene: Hani-i-Hotit. Montenegro	178
Grænseovergangene: Qafe Morina. Kosóva	179
Grænseovergangene: Makedonien	179
Grænseovergangene: Kapshtica. Grækenland	179
Hovedstaden: Tirana	179
Byerne i Nord: Shkodra	182
Byerne i Nord: Kukës. Bajram Curri. Tropoja	185
Byerne: Elbasan	188
Byerne i Syd: Berat. Korça. Vlora. Gjirokastra.	189
Arbejdsmarkedsforhold	193
Uddannelsesforhold m.v.	193
Medieforhold. Presse, radio, TV	196
Miljøforhold. Katastrofeplanlægning	196
Sundhedsforhold	198
Sport	199
Kulturelle forhold. Religion	202
Sikkerhed. Militær. Politi. Told. Retsvæsen. Kriminalitet	206
Amnesty International om tortur i Albanien	212
Slægtsfejder. Blodhævn. Sædvaneret - <i>Kanún</i>	226
Attentatet på Azem Hajdari (980912). Retssagen	227
Pyramiderne. »Efterdønninger«	233
BIND 2	235
Kort over Kosóva	236
KOSÓVA TEMAER	235
Vejret	235
Planter m.v.	235
Politiske forhold, NATO/KFOR, FN/UNMIK, Ombudsmanden	237
UNMIKs officielle beskrivelse af de Ledende i UNMIK	238
Veton Surroi's synspunkter. Årsskiftet 2000 / 2001	240
Christopher Dell's beskrivelse (0105)	256
Christopher Dell's afskedsinterview (010721)	261
Interview med Dr Rada Trajkovic	264
Professor Rifat Blaku om registrering af Kosóva Serbere	266

Indskud: Veton Surroi's åbne brev om det Makedonske Spørgsmål	267
Dr Nebojsa Covic taler i FN's Sikkerhedsråd [010927]	271
UNMIK - FRY Common Document [011105]	283
011117 - Valgresultatet	287
Ibrahim Rugova Præsident?	290
Hans Hækkerup i forsvindingspunktet. Spekulationer	295
Økonomi og udvikling	298
»Statsbudgettet« for 2001	298
Lokalstyre	302
Byerne: Mitrovica	302
Sundhedsforhold	305
Kulturelle og religiøse forhold. Uddannelse	306
Infrastruktur: El	308
Infrastruktur. Post. Telefon. Medier	308
Infrastruktur. Trafik	309
Sikkerhed. Politi. TMK. Retsvæsen. Kriminalitet. »Trafficking«	312
Shkelzen Maliqi: The Argument against AK-47	315
»Displaced Persons«. Fængslede. Serbisk ejendom	327
Kriminalstatistik 2000 og 2001	333
Report of the Secretary-General [010313]	336
Constitutional Framework for Provisional Self-Government	341
KRIGEN I 1999	350
Tematisk	350
Raçak	350
Depleteret Uran (DU)	354
Miner	357
»Operation Hesteko«	358
Drabet på Professor Fehmi Agani	358
Bombningen af den Kinesiske Ambassade i Beograd	361
Retsager (uden for ICTY)	361
Domstolen i Haag. <i>ICTY</i>	362
ØST KOSÓVA og GROUND SAFETY ZONE	366
Nehat Islami: Presevo Albanians Seek Autonomy	370
MAKEDONIEN	379
Kronologisk	379
Razim & Ramadan Koraci [010322]	382
Carl Bildt taler med Arben Xhaferi [010325]	384
Arben Xhaferi: Krisen er Makedonsk; den kommer ikke fra Kosóva [0104]	387

Interview med Ali Ahmeti: Vi ønsker <i>ikke</i> et Stor-Albanien eller et Stor-Kosóva	389
Educational and cultural genocide against Albanians in Macedonia (1991-2001)	389
»Før regnen«	393
Som <i>nogle</i> Serbisk-orienterede »aflæser« Albanerne [0108]	403
Ohrid-aftalerne 010808 / 010813	409
NATO Pressekonference på »Holiday Inn« 010813	409
Interview med Ali Ahmeti: Vi ønsker et multietnisk Makedonien	412
Nytårsinterview i TV med PM Ljubco Georgievski	442
SERBIEN (JUGOSLAVIEN)	445
Kronologisk	445
Interview med Ratimir Tanic [formentlig 0101 eller 0102]	456
BIND 3	461
1. april: Tidligere Præsident Miloševic anholdes og fængsles	461
Interview med Forsvarschefen General Pavkovic [010402]	462
Slobodan Miloševic udleveres til ICTY på <i>Vidovdan</i> [010628]	467
Donorkonferencen om Jugoslavien [010629]	472
Attentat på Momir Gavrilovic [0108 primo]	479
Om attentatet på Momir Gavrilovic	480
Kongen af Balkan. Tobakssmugling	484
Interview med Medierådgiver Aleksandar Tijanic [0108 ultimo]	486
Samarbejde med IBM og Microsoft [0110]	494
Interview i » <i>BLIC</i> « med forbundspræsident Kostunica	505
Reform af uddannelsessystemet. Korruption	507
Interview med Forsvarschefen, General Nebojsa Pavkovic [011201]	509
MONTENEGRO	517
Kronologisk	517
GRÆKENLAND	524
Kronologisk	524
TYRKIET	529
Kronologisk	529
ITALIEN	534
Kronologisk	534
FRANKRIG	541

Kronologisk	541
TYSKLAND	543
Kronologisk	543
ENGLAND	546
Kronologisk	546
DANMARK, NORGE, SVERIGE	550
Kronologisk	550
Sort og Hvidt. Forsvarschefen	554
Auditørundersøgelsen er afsluttet vedrørende 010506 [010703]	564
Indskud: Bayes	566
DANIDA's orientering om projekter i Albanien 1999	570
Sven Frederiksens »Skoda«'er [0111]	573
USA	576
Kronologisk	576
Møde mellem UM Albright og UM Svilanovic [0101]	576
Holbrooke om Kosóva's status [0101]	579
Lord Robertson holder tale i USA [010307]	584
Talsmand Richard Boucher om GSZ og 'våbenhvile' [010313]	586
Pressebriefing'er om udviklingen i Makedonien [010320 og 010322]	588
James Pardew i Kongressens »Helsinki«-komité [010329]	595
Pressebriefing i UM [010402]	598
Pressebriefing'er med UM Powell i Skopje med UM Kerim og SRSG Hækkerup [010412, 010413]	600
Kineserne udleverer 24 Amerikanske Besætningsmedlemmer [010412]	605
UM Powell og Præsident Trajkovski om Makedonien [010502]	607
Pressebriefing i UM [010606]	610
James Traficant's besøg i Albanien i 1999 og 2001	611
Pressebriefing i UM [010620]	613
Den Amerikanske Præsident's »Sorte Liste« [010627]	614
General Clark hos Boghandleren [010717 og senere]	616
Præsident Bush i Kosóva [010724]	624
Terrorangrebet på New York og Washington [010911]	629
RUSLAND	638
Kronologisk	638
Lord Robertson taler i Moskva [010221]	638

KINA	645
Kronologisk	645
Debat i - og uden for - »Morgenavisen Jyllands-Posten« om Kina [0104-0105]	646
 LITTERATURKOMMENTARER (oversigt)	651
 AKTUELLE BØGER OG RAPPORTER	653
Militære forhold	653
Alt godt fra havet? [Lars R. Møller]	653
Historie og historier	653
Det Gode og det Onde	654
Indsigt og forestillingsevne	654
Lidt Germansk Grundighed havde været på sin plads	654
Var Albanerne ikke med?	655
Markus Wolf	656
Indfølingsevne er Alfa og Omega	656
Arabiskkyndige sprogofficerer	656
De Danske »Miljøer«	657
Et spørgsmål om tillid?	658
Registrering	658
Terrorisme	659
Småtingsafdelingen	661
Den gamle mand med stokken [Lars R. Møller]	662
I Bosnien i '94	662
Militærhistorie og militærpsykologi	663
Missionen	663
Åbenmundethed	664
»Operation Bøllebank«	664
Asymmetri	665
International ret	668
Selvstændighed og International Orden [Rasmus Abildgaard Kristensen]	668
Fokus	668
Kritiske bemærkninger	669
Sproglige uskarpheder	670
En masterplan?	670
Afslutning	671
Historieskrivning	672
Jamie Shea's anmeldelse af en række »Kosóva-bøger«:	
»Hurtig historieskrivning« ... Hurtig eftertanke?	672
»seasons of Blood and Hope« [Lars Johansson]	676
Sociologi. Familie og ære	677

»Familiens ære kunne stadig reddes« [Nadije Osmani]	677
BILAG	681
NOGLE BYNAVNE PÅ ALBANSK OG SERBISK	681
FORKORTELSER	683
HENVISNINGER OG LINKS	684
HVORFOR ER DER IKKE ET STIKORDSREGISTER?	684
BILLEDOVERSIGT	684
SUPPLERENDE MATERIALE PÅ CD'EN	687

FORBEMÆRKNINGER

Indledning

Hvad der sker på Balkan i disse år er så vigtigt - og undertiden så provokerende - at det må huskes og bearbejdes.

Det meste af hvad man kan finde i denne bog har jeg tidligere offentliggjort på internettet; her har man kunnet tage hvad man havde brug for - mens *tingene* har været dagsaktuelle.

Når jeg udsender en papirudgave er det fordi papirmediet har nogle særlige fortrin. Jeg har benyttet lejligheden til at organisere stoffet mere systematisk, end jeg har tid til når jeg skriver mit elektroniske ugebrev ¹⁾, og til at rette forskellige fejl - såvel slåfejl som forståelsesfejl ²⁾.

Foruden papirudgaven udsender jeg en udgave på CD. Det gør det muligt at *søge* - og det gør det også muligt at udskrive de sider man måtte ønske sig på sin egen printer. På CD-udgaven har jeg lagt forskelligt supplerende baggrundsmateriale, for eksempel budgettet for Kosova 2001.

Én af grundene til at der er relativt meget baggrundsmateriale med i selve »Almanak«'en er at det gør det nemmere at *søge* »ting« elektronisk.

Man skal ikke regne med at *alt* er med i denne bog, for dels har jeg foretaget et udvalg for at man - så vidt muligt - kan få et rimeligt dækkende indtryk af hvad der er gået for sig på den *politiske* arena, og af hvordan *tingene* på denne arena har taget sig ud forskellige steder, dels er det kun *nogle* ting man kan finde på nettet og i forskellige andre medier.

Desuden håber jeg at bogen kan hjælpe til at man kan gøre sig klart hvad de forskellige Aktører *siger* og hvad de *gør*. Nogle gange er der sammenfald mellem hvad man *siger* og *gør* - andre gange er der en mere eller mindre påfaldende forskel.

Noget man kan opleve når man går bogen igennem er at *ting tager tid* - ikke mindst på Balkan - og ikke mindst når *kultur* er involveret. Hvis man vil udrette noget fornuftigt, må man derfor være tålmodig og *stadig*, og frem for alt må man have sat sig ordentligt ind i *tingene* på forhånd. *Forivrer* man sig, vil det gå galt for én - stort set hver eneste gang.

Jeg har bestræbt mig for at gøre det tydeligt hvornår der er tale om *informationer* og hvornår der er tale om *kommentarer*. Kommentarerne er - i almindelighed - bevaret som de *var*, det vil sige som et billede af hvordan *tingene* tog sig ud, mens de skete - derfor er der også optrykt betragtninger som siden har vist sig at være forkerte.

Da hensigten er at man skal kunne springe ind og ud af bogen som ens behov måtte være og at man skal have mulighed for at se *tingene* fra forskellige vinkler, har jeg ladet en del gentagelser stå; flere steder har jeg dog i stedet givet en henvisning til et sted i bogen, hvor den pågældende *ting* behandles mere udførligt.

- - -

I »*Krudttønden i baghaven*« har jeg fortalt om *Albaniens* historie.

I »*Fra Kosovo til Kosóva*« har jeg skitseret *Kosóva's* historie, fortalt om krigen i 1999 - og trukket nogle teoretikere frem som jeg mente havde særlig relevans: Machiavelli, Clausewitz og Samuel P. Huntington blandt flere andre.

Almanak er af en anden type end disse to bøger og falder i *en nyhedsafdeling* og i *en gennemgang af aktuel litteratur*.

Samtidig med »*Albansk Almanak 1999*« udgav jeg »*Albansk Navnebog 2000*« hvor man kan finde oplysninger om personer der har betydning for udviklingen i Albanien og Kosóva. I samme bog findes en række leksikalske oplysninger om Albanien, Kosóva og Makedonien, Montenegro og Serbien. En revideret udgave af *Navnebog* vil blive udgivet snarest muligt.

1) Ugebrevet - »*Sidste Nyt fra Albanien og Kosóva*« - kan man abonnere på gratis. Se nærmere på: www.bjoerna.dk/albanerne.htm

2) De *værste* af dem retter jeg også i den elektroniske udgave.

Links

Så vidt muligt har jeg angivet *links* til de steder hvor jeg har fundet specielt materiale (udtalelser, rapporter og så videre). Flere af disse link's er fortsat virksomme, mens andre ikke fungerer længere. Det ville være nærliggende ikke at trykke de sidstnævnte, men på den anden side giver det et bedre indtryk af situationen »undervejs« og for det andet giver det bedre muligheder for at opspore kilderne på et senere tidspunkt - jeg har derfor besluttet at lade links'ene stå.

Tak. Supplerende materiale

Tak til alle dem der har hjulpet på forskellig måde. Journalister, *Udsendte*, folk fra forskellige organisationer, Venner og Bekendte. Og ikke mindst til dem der har henvendt sig i »*Balkan Brevkassen*« og fået mig til at se dét eller dét efter.

Som man vil se har jeg været *flink* til at *stjæle* forskelligt materiale på *nettet*, til gengæld vil jeg ikke tage det så tungt hvis der er nogen der *stjæler* fra denne bog eller fra min web-side ... - men jeg vil absolut foretrække at der angives kilde.

Det kan være at en Læser har brug for supplerende materiale. Hvis jeg kan skaffe det, sender jeg det pr. e-mail. De der har købt bogen kan få det gratis (opgiv fakturanummer eller købsdato), mens andre må betale et mindre ekspeditionsgebyr. Skriv til: bjoerna@post7.tele.dk

Fejl og mangler

Fejl og mangler er der med garanti nogle stykker af; send gerne en e-mail så jeg kan få undersøgt og rettet tingene. Jeg vil bringe forskelligt supplerende materiale og med passende mellemrum orientere om fejl og mangler på web-siden:

www.bjoerna.dk/albanerne.htm

Bemærkninger om stavemåde og tegnsætning

Der skal nok være dem der undrer sig over dén måde jeg trakterer mit modersmål på ... - for slet ikke at tale om tegnsætningen. Mine bevæggrunde er at jeg vil bruge stavning og tegnsætning til at understøtte dét jeg vil sige - og for at gøre *tingene* nemmere i brug.

Når jeg bruger *stort forbogstav* (mest i den »kronologiske« del af bogen) er det ikke som i *Gamle Dage* hvor alle Navneord skulle med stort ... - jeg skriver dét med stort der betegner en særlig *samfundsmæssig funktion*, og grunden er at jeg bilder mig ind at det er nemmere at *finde* Aktørerne under en *skimming* når man gør sådan: Forsvarsminister, Præsident, Dommer og så videre.. Særlige begreber har jeg også skrevet med stort, således *Depleteret Uran (DU)*. Desuden ord som *Albansk*, og *Serbisk*.

Tegnsætningen tilstræber at understøtte eventuel *oplæsning* - ikke at lægge hindringer i vejen for den. Den er nok mere i retning af den Engelske end af den *normale* Danske.

Efter min mening skal en tekst være sådan at man kan forstå den hvis den bliver læst op. Kan den ikke dét må den skrives om. Selv om dét man skriver kan være svært behøver formuleringen ikke være dunkel ... - den skal tværtimod være så klar som muligt for at man kan koncentrere sig om de *reelle* problemer³⁾.

Et *par* steder har jeg drysset en tankestreg ud ... eller nogle ekstra punktummer ... for at vise at man kan holde en mindre pause.

Det gode gamle grammatiske komma er en fin ting - især hvis man har lyst til at bruge sin tegnsætning til at sige dét der sådan set *allerede* fremgår af sætningens *ord* og *konstruktion* - nemlig hvad der er subjekt og verbum. Det kunne måske mane til eftertanke at et *sådant* komma *næsten* kan sættes automatisk af et tekstbehandlingsprogram⁴⁾.

Hvis man har lyst til at bruge et *system* der rammer meget godt ... med hensyn til at opdele en tekst i passende *bundter* ... *nogle* gange - og *helt forkert* en del gange - er det *grammatiske komma* også rigtig udmærket.

Men det *værste* ved det grammatiske komma er næsten at *nogle af brugerne* synes de kan noget der er *meningsfuldt* og *hensigtsmæssigt* - og at de ofte har svært ved at forstå at der er *andre* muligheder - for eksempel. at skrive sin tekst som en slags *partitur*.

3) At en tekst skal kunne *siges* er selvfølgelig ikke det samme som at *alt* der *siges* egner sig til at stå på tryk.

4) Og kan dét ikke lade sig gøre *i dag*, så vil det ikke vare længe før det er indbygget - enten således at programmet *hjælper med* mens man skriver ... eller således at man kan gennemføre en *tegnsetsætningskontrol* lige som når man i dag kan gennemføre en *stavekontrol*.

At jeg går ind for en mere fri form for tegnsætning skal ikke forhindre andre i at vælge anderledes. For min skyld må man gerne bruge et grammatisk komma eller et enhedskomma, bare man ikke insisterer på at andre *skal* bruge det⁵⁾.

Hvis man vil have en tegnsætning der understøtter en oplæsning må man *kaste sig ud i det*, tænke alvorligt over sin tekst, eventuelt justere den for at få meningen klarere frem - og så i øvrigt acceptere at *andre* ville have læst teksten op på en anden måde end én selv ... *Bedre* eller *dårligere*, men *anderledes* fordi andre har *fortolket* teksten anderledes.

Det er sikkert sådan at jeg ikke er helt konsekvent - og at mine valg kan diskuteres, så derfor finder jeg mig gerne i at få kommentarer og kritik.

Nu skal man ikke svinge sig for højt op i anledning af en smule tegnsætning ... men på en måde har dét spørgsmål *en smule* at gøre med dét der er det egentlige emne for denne bog: *Forskellige kulturopfattelser, forskellige kulturer - og hvordan man tackler dem*.

Stavningen af Serbiske og Albanske navne

Med hensyn til stavningen af Serbiske navne har jeg forsøgt at ramme dén stavemåde man bruger i Vesten når man vil tættest på den Serbiske udtale. Af tekniske grunde har jeg måttet opgive at skrive *ć*, for eksempel i *Milošević* - ganske vist kan jeg *skrive* *č*, men jeg kan ikke lave en fuldautomatisk søg-og-erstat, og *ć*'et kommer heller ikke med i indholdsoversigten. Derimod *prøver* jeg at skrive *š* når dét skal gøres.

Med hensyn til de Albanske navne har jeg forsøgt at bruge den officielle stavemåde. Så vidt jeg ved er afstanden mellem Albansk tale og skrift kortere end tilsvarende på Dansk. Jeg skriver *Kosóva* og ikke *Kosova* (eller det Serbiske: *Kosovo*) for at minde om hvor *trykket* ligger.

Jeg har søgt at bogstavere navne der på Albansk har *cedille* med en sådan, også når den oprindelige kilde ikke har gjort det - ellers vil det være for besværligt når man skal søge elektronisk, for så skulle et navn som *Thaçi* søges to gange, først som skrevet står, siden som *Thaci*.

Albanske bynavne har undertiden både en bestemt og en ubestemt form, således Tirana (Tiranë), Korça (Korçë) og Shkodra (Shkodër). I Engelsksprogede tekster er det mest almindeligt at bruge den *bestemte* form af de Albanske bynavne - og det har jeg valgt også at gøre.

Udtalen: *ë* udtales nærmest som et *ø(h)* hvis overhovedet; *ç* nærmest som et *tzj* eller måske som et *ch* som i Engelsk *child* - det vil sige at *Korça / Korçë* skal udtales: **Kortz-ja / *Kortz-jø*.

Der er sikkert fejl og inkonsekvenser i stavningen. De væsentligste årsager er kilderne og mine mangelfulde sprogkundskaber. Kilderne - typisk de Engelsksprogede - angiver meget ofte *ikke* dé specialtegn jeg gerne vil bruge.

Hvis jeg er faldet over flere stavemåder af samme navn har jeg - mindst ét sted - skrevet begge stavemåder; derved skulle det være muligt at finde en Person ad elektronisk vej uanset hvilken af de pågældende stavemåder der søges på.

Datoerne

Jeg skriver datoerne *baglæns* - 001005 for eksempel som betyder 5. Oktober 2000. Det skal nok irritere en enkelt sart sjæl, men grunden er at det dermed er nemmere at holde rede på de forskellige *entries* og at sortere dem elektronisk.

Når der står 001005? betyder det at *tingene* ikke er fra dén bestemte dag, men at de er *samlet op* dén dag; den eventuelle hændelse der omhandles vil typisk være 1-7 dage gammel.

Og så til selve *sagen* ...

Søborg, September 2002

Bjørn Andersen

5) Hvad skal man så gøre i *Grundskolen*? - kunne man spørge. Man kan lære eleverne at de kan *vælge* ... - og på passende tidspunkter præsentere nogle muligheder for dem.